

תואר כלה מאד נתעלה

(הסתכלות בסיסית על קבלת התורה והארתה לכל ימות השנה)

א

נישואין גדולים ונצחיים נערכו בינינו - כלל ישראל - לבין השי"ת, אבינו רוענו דודנו. **"תואר כלה מאד נתעלה בקבלת יום זה"**. אהבת עולם אהבה רבה בין "חשוק ונחשק" כלשון האוה"ח הק', בין השי"ת לעם סגולתו.

השי"ת שש ושמח בזה השידוך בינו ובין בני ישראל - וכביכול קורא לנשמת כל אחד ואחד מישראל: כמה המתנתי לך עד הנה. כמה גלגולים עברו על נשמתך וכמה נפתלו דרכיך עד שבאת אלי להיכנס עמי לחופת נצח. אשריך שנפלת בחלקי, בו תדעי אושר עד בלי די. ומה גדול ורם יום הנישואין בינינו, יום מתן תורה, שיום שמחה הוא. לא יום דין ולא יום חשבונות - אלא עת רקוד ועונג. "עליונים ששו ותחתונים עלזו בקבלת תורה". זה היום חיכינו לו.

מאחר ובחג השבועות מקבל כל אחד חלקו בתורה, ע"כ יש התבטאות שיום זה הוא "יום הדין לתורה", בו נקבע כמה ישיג יהודי בתורה. תימה: כלום אפשר לה לשמחת נישואין שתיעשה תחת אימת יום דין. הן מתח כזה סוגר על מוח האדם לחשוב על עצמו, על אשר יגזר **עליו** ביום דין זה - והרי עת חתונה היא, וכדלהלן.

ב

"ישיש עלייך אלוקיך כמשוש חתן על כלה". שמחת שידוך ונישואין למטה, "משוש חתן על כלה", מעניקה לנו אפשרות לדעת מה דרך הנישואין העליונים אשר בהם ישיש עלינו אלוקינו.

נחשוב דרך משל, שבראות כלה את שמחת החתן - נושאת נפשה אל תכניות שונות: איך להפיק את הנישואין על הצד הטוב ביותר. לבה יודע מרת נפשה, שאין החיים מאירים תמיד כביום הראשון - וטרדות פרנסה מתגלגלים אל פתחו של כל בית חדש. יוצאת אפוא מחופתה וראשה מחשב חשבונות -

כיצד להרוויח כסף ולהתמודד עם קשיי החיים. דומה שאם תשנן היטב תוכן לימודים מסוים ותעבור בהצלחה את המבחן, תוכל להתקבל למשרה שתקל במעט. אינה מתמהמהת, כבר עתה - בשיראי החתונה ובהיכל השמחה - משננת בהתמדה מתוך הספרים.

שושביניה משבחים באזני החתן - לאמור: ראה מסירות מה היא. לא תניח לעצמה רגע של שכחה, של אשליה מן המציאות העומדת להיות בפועל תיכף לאחר החתונה. כבר עתה נושאת בעול כראוי. תנוח דעתך בכלה שנתברכת בה, כי תעמוד זו על המשמר לשלם כל שטר חוב אשר יתדפק על שערי הבית.

אך לב חתן נצבט: מה לך כלה, הבזאת תעסקי בעת דודים. זמן שמחה לנו, ותשאי הגיגיך אל עול ומחוייבות. לא שבח שמעתי מפי שושבינים, כי אם מר וחמיצות. וכי נחשבו הנישואין בעיניך לעונש שמוטב לו כי לא בא לעולם כלל וכלל, ומשבא - שומה יש להתמודד עמו. הלזאת יקרא חתונה. הכך נראה יסוד חיינו.

וסיום משל זה, להראות איך נראה יהודי בחג השבועות - אשר השי"ת קורא לו "תואר כלה מאד נתעלה" ובחר בו לסגולת יקר, ברם הוא בא אל היו"ט עם שק תכניות ושאיפות: כיצד להפיק לפועל את השותפות הנחתמת בינו לקונו. לא ישלה עצמו להיסחף באור הגדול של היו"ט, כי טוב ומתוק. זוכר היטב שיום אפור אורב לו למחרת אסרו חג - ובו אין לו ברירה כי אם 'להפשיל שרוולים' ולעשות למעשה'.

ניצב אפוא תחת החופה, ובמקום לפתוח שערי לבו אל הארה אלוקית כבירה הזורחת לעברו, לאמור לו "עמי אתה, ישראל אשר בך אתפאר"; במקום שיחוש כיצד מתקיים בו בפועל "הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך" ויניח לעצמו לילך שבי אחר אהבת הבורא ית' אשר נישאו וגידלו לאשת נעורים - עומד ופנקסו בידו: מקבל על עצמו עול, להיות טוב ולעשות טוב; לקום מכאן ואילך בשעה פלונית, לתקוע יתד לשיעור קבוע וקיים, בחיי היהדות שנכפתה עליו היום כגיגית. איזה טעם לנישואין כאלה.

וודאי שחשבון נפש הינו דבר ראוי, אבל לא בעת דודים - בשבעת ימי חתונה - כאשר הנשמה לבושת חג בבחירה אשר בחר בה השי"ת לקנין נצח, וחיי עולם נטע בתוכה. אין ספק שהרקע של נישואין אלה, באים עם מחשבה

כללית של רצון והשתוקקות לקבלת עול תורה ועול מלכות שמים - בבחי' "איזו היא אשה כשרה העושה רצון בעלה", "לעשות רצוןך אלוקי חפצתי" - אבל אין עת 'ירידה לפרטים' לעשותם עיקר בזמן כה נעלה ונקדש.

ג

דרך צחות ומשל מהווי ימינו: יש נהג המקשט רכבו בתמונה קטנה שבה נראה רב נודע המחייך אליו ולוחץ את ידו בחמימות. הדביקה על לוח שעוני הרכב, לראותה בכל עת ולהרנין לבו בנחת. כה חביבה בעיניו - עד שהציבה גם על שולחנו האישי בחדר עבודתו, שבכל עת שיגיע לשם - יצפה בדיוקנו של הרב החשוב בחייכו אליו בחיבה. אמת שעברו עליו הרבה רגעים פחות יפים, ביחס שבינו לרב - אבל בוחר את היפה ביותר להנציחו ולזכרו.

בחג השבועות השי"ת כביכול "לוחץ ידינו בחמימות ובחיוך" - ואת ה'תמונה' הזאת הוא ית' רוצה שנציב לפנינו בכל מקום מחשבה אשר יפנה לבנו. את רגע השמחה והיקר של הנישואין עם השי"ת, בו העיקר הוא אהבת עצם - מבקש שננציח, באמרו לנו (שה"ש ח) "שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך".

בכל עת שאנו מגיעים 'לחדר האישי' הרוחני במוחנו ופותחים להיזכר בהשי"ת - יעלה ויבוא הזכרון הטוב של יום הנישואין. בעיצומו של חודש תמוז, תנשב באדם רוח חיים חדשה, בהיזכרו כי בשבועות נלקח אל חופת אביו שבשמים.

יש הנזכרים בהשי"ת, ובד בבד נזכרים מן המחויבות כלפיו, שאינה מבוצעת כראוי. היפלא כי מדחיקים זכירה זאת. אבל השי"ת חפץ בנו ומשתוקק לאהבתנו. "וארשתיך לי לעולם, וארשתיך לי בצדק ובמשפט בחסד וברחמים". רצונו ית' שישתקף תמיד בנשמה הזכרון הרוחני הנצחי שבו נתגלה עד היכן "אני לדודי ועלי תשוקתו".

דייקא מתוך כך, באים לקבלת עול מלכות שמים הלכה למעשה. מציאות ברורה היא, כשמש בטהרתה, שאהוב מחבב לעשות רצון אוהבו - וגם בזמנים שבהם נסתרת האהבה ונצרכת "קבלת עול". זכר האהבה הגדולה, אשר מים רבים לא יוכלו לכבותה ונהרות לא ישטפוה, עומד לו לחשוק בעשיית רצון קונו ית' בנאמנות.

ואם לחשך אדם לומר: אם נעסוק באהבה זו, עלולים אנו להסתפק בה ולא לבוא לעבודה בפועל ח"ו - אף אתה אמור לו: אלה שאהבתו ית' אליהם היא הנושא המרכזי בחייהם, הם המעלים "עבודה בפועל" יותר מאילו היו רואים ביהדותם משא שאין להם ברירה כי אם לשאתו בנאמנות על שכמם, לקבלת שכר ולהימלטות מן העונש. יהודים ש"אשר בחר בנו" הוא הנקודה העיקרית בחייהם, ואהבת השי"ת אליהם היא המשתקפת ראשונה בכל הרהור רוחני במוחם, מייחלים לתת כל נפשם באהבה זו.

ד

מי היא אותה כלה, אשר נבחרה מכל העמים לשאת חן לפני המלך ולאמצה לנצח נצחים. יש ויהודי עולה ומתעלה בתפילה, וכדרכו של גוף - נחלש ונעשה צמא או רעב, חלוש ועייף. מתיישב אל השולחן בחוסר אונים ומשביע צרכי גופו. בתוך תוכו נלחש לו קול: הנה אתה, כפי שאתה באמת. מה שהיה בתפילה - אינו כי אם חזיון זמני, לא אמיתי.

קול זה, הוא ה'תולעת' הקטנה האוכלת את העץ מבפנים ומכלה את כל כולו - למרות שמבחוץ נותר שלם. ביום מן הימים, כאשר כבר לא נותר יותר מקליפה חיצונית דקיקה, קורס העץ ואיננו. יהודי חייב להיות אזור בוודאות דקדושה שיש בה עוז עצום. נודע שאחד משמותיו של הקב"ה הוא "ודאי", כנאמר "הודאי שמו כן תהילתו", ואי' מהבעש"ט ששם קדוש זה הוא סגולה לשמירה ולקדושה. כי כאשר האדם נפול בספיקות ופקפוקים, אם אכן מחובר או אולי לא, אזי בתוך תוכו אינו רואה את הקשר להשי"ת כמציאות איתנה ברורה. יש אפוא לגבש בנפש עוצמה של וודאות, שהעשיה היא נכונה והדרך ברורה - ומכוח כך להדוף כל הרהור של חולשה ורפיון בנוסח של 'ספק' גימטריא עמלק.

יכול היה השי"ת לבחור לו עם שלעולם אינו נעשה צמא ועייף, רעב וחלוש; כזה שהזהר שלו לעולם אינו כבה ונחלש, השכל שלו צלול בתמידות, וק"ו שאינו נכשל במחשבות של רוע; אינו נלכד בפח מעשים - ואין אצלו מציאות של מר ורוגז. 'עם' שכולו אמת לאמיתה, צדק נקי - שהוא אשר יהיה לו ית' לכלה נאה וחסודה.

אבל כבר שורר הפייטן (תפילת מוסף ליוהכ"פ) בפיוט "אשר אימתך" קודם קדושה - ומנה שבחי השי"ת אשר אימתו באראלי מעלה ושרפי אש, אך

עם כל זאת: "ואביתה תהלה - מזוהר כבה. מחסרי שכל. מחורשי רשע. והיא תהלתך: ואביתה תהלה - מלכודי פת. מלעוני מר. מסרוחי מעש. משבעי רגז. והיא תהלתך: ואביתה תהלה - מעדורי אמת. מקוראי בחנף. מרחוקי אמת. מריקי צדק. והיא תהילתך: ואביתה תהלה - מבשר ודם. מהבל ותהו. ומתים במשפט. וחיים ברחמים. ונותנים לך פאר חי העולמים, ותפארתך עליהם".

זה דיוקן העם אשר נבחר להיות כלה להשי"ת: זוהר כבה, חסרי שכל, סרוחי מעש, שבעי רוגז, עדורי אמת, קוראי חנף, רחוקי אמת, ריקי צדק. כאשר נפגוש את השבחים הללו ביהודי שבסביבותנו - ובפרט אם אנו ה'יהודי' הזה - הבה נדע מכאן ואילך לקראו בשמו המלא והיפה אשר קראו השי"ת: "תואר כלה מאד נתעלה".

כמה אומללה כלה המסתירה מום גפני או נפשי, ותמיד עליה להעמיד פנים - לבלתי תיראה בקלונה. הרי חייה אינה חיים, ומה קשים בהיותם טעונים בסוד המאיים על הקשר. ואנו, כלל ישראל, נלקחנו לנישואין ע"י מי שמכיר מקרוב כל מום וכל פגע שבנו, וכך - כפי שאנו - עשאנו חביבים לפניו, העלנו במחשבה עוד קודם בריאת העולם. הכין עבורנו בית חתנות, את כל הבריאה כולה: "בראשית, בשביל ישראל שנקראו ראשית".

ה

נתאר לעצמנו שנלקחנו לעם להשי"ת, אך לא הודיע לנו כיצד להפיק לו רצון; קמים אנו בבוקר, רוצים לעשות לו נחת רוח ושעשועים - ומהיותו רוחני נעלם, אין לנו השגה מה נעשה; איזו פעולה תבדיל אותנו מאלה שלא נבחרו להיות לו סגולה ועם קדוש.

מה רב החסד שנתן לנו את מצוות התורה, שבכתב ושבע"פ, המודיעים לנו בפשטות - מה לעשות וכיצד. איזה רצון עולה לפנינו לנחת רוח. ואם ילך אדם בט"ו תשרי ויטול לולב עם הדס ערבה ואתרוג, הרי שבכך קיים רצון השי"ת ופעל למעלה, "נחת רוח לפני, שאמרתי ונעשה רצוני". כך באכלו בט"ו בניסן קמח ומים שנאפו ולא החמיצו - וככל רמ"ח עשין ושס"ה לאוין המאירים לפנינו דרך חיים בפועל ובמעשה, ללמדנו מה היא הפעולה אשר תפק רצון ע"י עשייתה. כפי שהרחיבו בספרי החסידות ללמד איזה אור עצום טמון בעצם המעשה כפי שנעשה, למעלה מטעם ודעת.

כמו"כ עצם לימוד התורה, שהיא שכלו ודעתו כביכול של השי"ת - אשר נתן עצמותו ומהותו בתוה"ק, כמאחז"ל "אנא נפשאי כתיבא יהבית", עד כי יכול הלימוד להכיל בקרבו את אור השי"ת ממש, כנודע מה שהאריכו ע"כ בספה"ק.

מצוות התורה - וכמו"כ לימודה - הן לנו עצות מרחוק לדעת את דרך החיים הרצויה לחתן ית"ש. לבלתי נהיה תוהים בחלל, בלא מושג ובלא ביטוי מעשי לנישואין אשר זכינו בהם. אך "נשמת" התורה המצוות, פנימיותן ומטרתן, היא עצם מציאות הקשר עם השי"ת, מעל ומעבר למעשים. לכך נדרשת צלילות דעת והתבוננות של שלווה, לחיות גם את עצם את הקשר עם השי"ת, את עצם העונג - ולא רק את מה שמביא לידי כך.

דרך משל: קשר בין חברים הבנוי כולו על מטלות ומחויבויות - כשותפים בעסק - אינו קשר פנימי עמוק. כל אחד מהשניים בא מחמת מטרה אישית שאינו יכול להפיקה לבד, וע"כ זקוק לחברו שיפעל עמו. כנהג מונית ונוסע - אשר לכל אחד משניהם יש מטרה עצמית היוצאת לפועל באמצעות השני. קשר הנע רק סביב מחויבויות הדדית, הינו בבחי' 'אהבה התלויה בדבר' שאמרו עליה חז"ל "בטל דבר בטלה אהבה".

אך קשר אמיתי ופנימי הוא כזה שהאחד זקוק לשני לא בכדי לשרת את מטרותיו שלו, אלא חפץ ומבקש בעצם הקשר - בידעו שבלעדיו הרי הוא מחצה, אינו נחשב למציאות כלל וכלל. קשר של ידידות אמיתית, דרך משל, אינו מתבסס רק על מעשים ומחויבות - אלא מקום יש להתענגות על עצם הקשר, כחברים המסבים יחדיו ומשוחחים בנעימה, והמעשים והמחויבויות משרתים את העיקר.

הנישואין עם השי"ת אינם רק כי אנו חפצים בשכר והוא ית' חפץ בגילוי כבודו בעולם ע"י המצוות - וכל אחד מן הצדדים מתחייב לספק את רצון הצד השני. האירו תלמידי הבעש"ט הק' בספריהם שיסוד הדברים הינו **קשר עצם**, כי השי"ת הוא אור ואנו ישראל נבחרנו להיות כלים להכיל אור זה - והא גופא, כתר המעשים, הרי הוא קשר עוז שאין למעלה הימנו. כלל ישראל אחודים ודבוקים בו ית' מעצם מהותם - וההתקשרות מתהדקת ומתחזקת ע"י התורה והמצוות ה'משרתים' את המטרה הנעלה הזאת.

כוח התפילה, ושאר מצוות התלויות בלב, מעמידים את האדם אל נוכח עצם הקשר עם צורו וקונו. ולזה כאמור נצרך יהודי לזמנים של יישוב הדעת ושלוות נפש, להיזכר ולהתחדש בכך - ולהיאחז מקדושת זמנים וצדיקים לשוב אל האור שבכלים, אל בחי' מתן תורה שהיא עצם ענין ההתקשרות.

והן אמת שלא תמיד יכול אדם לחיות בדרגה זו, כמו ביו"ט - היינו בעת הנישואין עצמם - ברם אם יודע שזה העיקר, הרי שבשעת הצורך כופה את עצמו לבחי' זו, ב"קבלת עול", לחיות בנאמנות עם מי שגידלו ונישאו מעל כל האומות ובחר בו לחופה ולקידושין וחיי עולם.

ו

והנה - המציאות ב'שטח' מספרת, שהרבה יהודים שזכו לחיות ולחוות את הנישואין הקדושים שבחג השבועות - חשים עצמם לאחר יו"ט שעוברים את אט אל מצב אחר - שבו שוב נעמד האדם מול 'עצמו' וכבר אינו מרגיש עצמו ב"תואר כלה" בחירת לבו של השי"ת. מגיע עת שבו יורד יהודי 'לתרגם' את הדברים אל חיי המעשה ופונה ללימוד וקיום התורה בפועל - ברם חש כי בידים מפוגג מעל עצמו את האור היהודי אשר נגה עליו, תחת זאת שימשיך בו לכל ימי חייו. אינו יודע מה מתרחש עמו.

המדובר להלן, נוגע בנקודה אחת הכואבת בהרבה נפשות שסביב גילאי השלושים ואילך. בור עמוק - אשר רבים יושבים בתוכו בין ו' סיון לו' סיון ואין בכוחם להיחלץ אל עונג הנישואין אשר זכו בו:

כדי להעמיד צעירים על מסלול לימוד אשר ילכו בו, להתחנך בתורה ולהישמר בכרמיה, נהוג להציב לנגדם משימה לימודית - שתהיה עבורם יעד השנה - ולדרבנם לצעוד לעבר השגת היעד. זו היא אפשרות נאה ליצוה פְּעִלָּה. צעיר בשנות נוער, אינו ברשות השכל - ושומה יש להציב עבורו מסגרות ברורות שימלאו את חייו. אוי לו לחניך השט ומעופף בכנפי רוח, בלא השתייכות למסלול שיש בו תחילה ואמצע ויעד. ברוך שמסר עולמו לשומרים, וברוכים המסגרות המשליטות סדר ויציבות בשנים שכה זקוקות לכך - עד מלואות שלווים או קרוב לכך.

סדרים ותכניות, מסגרות ושאיפות, משמשים גם עזר חיים לנפשות רבות - שבאופיין אינן מסוגלות לחיות ללא הגדרה ברורה. טרם יצא אדם מביתו,

יודע להיכן פניו מועדות - ואינו יוצא אל הרוח, בלא תכנית מוגדרת. כך חשים אלה שהם זקוקים לדפוסים ברורים שיגדירו את מסלול לימודיהם. זה הוא ענין של אופי.

אך הדביקות והשמחה בנותן התורה, היינו לשוב ולחיות את עת "תואר כלה מאד נתעלה" - נעשית ע"י כך שיהודי פועל את מעשה המצוות ועוסק בתוה"ק לשם עצם המעשה, ולא ע"מ לפאר עצמו בסיפוק על מילוי שאיפה ויעד שהציב לעצמו. שוב: גם אם אלה נצרכים, מחמת האופי או מחמת הגיל, אינם כי אם אמצעים וכלים חיצוניים - אך עצם הלימוד והקיום הרי הם קדושה עליונה, מלאה עונג ושמחה מחמת אור השי"ת אשר בהם, המקרבנו אליו ית' להיות חבוקים ודבוקים בו כבשעת נתינתה.

וכפי שהאריכו תלמידי הבעש"ט הק' על הפסוק "וידבר אלוקים את כל הדברים האלה לאמור אנוכי ה' אלוקיך" - שתיבת "לאמור" לכאן אין לה פשר, הן כל ישראל שמעו דברה זו יוצאת מפי הגבורה. אלא הכוונה שמאחר שכל התורה כולה, ואפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, הכל נאמר למשה בסיני - א"כ כל תיבת תורה שיאמר כל אחד ואחד מישראל, עד סוף כל הדורות, הרי הוא כעונה אחר השי"ת שכבר אמר את הדבר בסיני. וזה שציוה השי"ת בהר סיני "לאמור" היינו שידבר הפה הישראלי את קול ה' מתוך גרונו של היהודי. וכמה רתת ושמחה ישמשו בערבוביה בלב ישראל, באמרו פסוק בחומש או משנה אחת וכמה שורות גמרא - ויודע שקולו המידבר מפיו, עונה אחר קול השי"ת בסיני המפעם בקרבנו.

ברם כל זה כאשר הדעת נתונה לפנימיות זו. אך בהיות כוונת האדם מתמקדת אך ורק בהשגת היעד ובהתקדמות לקראת מילוי השאיפה שהציב לפניו - או כלשון הספה"ק "להגדיל את עצמו" - מפסיד בכך את הדביקות.

בלבו זוכר את מתק הטעם העילאי אשר האיר בו ביום חתונתו "זה מתן תורה" וביום שמחת לבו - עת חש נבחר ונחשק בחיק השי"ת - ואינו יודע את נפשו, מדוע בחלוף היום, כאשר פונה להוציא לפועל את התקשרותו בו ית', ועוסק בתורה ובמצוות, פג הימנו זכר רחוק לעונג הנישואין. ברם וודאי שחלק מן המענה על כך, טמון בענין זה - שעצם הלימוד נהפך מעיקר מטרתו אל ענינים אחרים, שאיפות וכדו', שהם צדדיים ביחס אל העיקר - וביסודם קשורים אל האדם ואל עצמיותו, להדקו אל אנוכיותו ולא אל השי"ת.

ז

אכן, אמרו חז"ל "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה". אך בספרי החסידות פירשו זאת שלא כדרך העולם: יש שפירשו שבראשית שנות האדם עוסק שלא לשמה, וביום מן הימים - אם זוכה - יבוא לשמה. בשנים שבהן כבר זוכה ללמוד 'לשמה' - כגון הצדיקים שהגיעו לכך - כבר אין בו מאומה מן ה'שלא לשמה', שהיה קיים רק בתחילת הדרך. כך רגיל העולם לפרש.

אך בספה"ק (עי' פרי הארץ, ויק"פ) פירשו שקביעות הלימוד כך היא תמיד - כמאחז"ל "לעולם יעסוק אדם" - היינו שתמיד, בכל לימוד ובכל דרגה בכל אדם, מתחיל לימוד התורה וקיום המצוות "שלא לשמה", כדי לתקן את הנפול והירוד בדרגה ההיא, ומשם ואילך מצווה לעלות ולהגיע "לשמה". היינו שה"שלא לשמה" וה"לשמה" אינם מצויים במרחקי זמן זה מזה, אלא אותה מצוה גופא - תחילתה 'שלא לשמה' ובסופה יכול אדם לבוא 'לשמה'.

נמצא שהצדיקים הגדולים, בתחילת קיימם מצוה או לומדם תורה בגבהי הדרגות - אף הם עסקו "שלא לשמה", ובפרט הם שבכוחם להעלות הירוד והנפול. אמנם היה זה "שלא לשמה" כפי ערכם ודרגתם, אך בהחלט כלפיהם נחשב 'שלא לשמה'. רק לאחר מכן עלו ובאו 'לשמה'. ואם דרגת 'שלא לשמה' קיימת אף ברום המעלה, כמו"כ דרגת 'לשמה' מצויה אצל כל אחד ואחד - שמתחיל בפשטות ועולה עד הגבוה ביותר בערכו.

הנוגע לעניינינו - שאף אם אמנם מגיע יהודי אל הלימוד מכח השאיפות, אשר הם שדרבנוהו להושיבו על סדר התקדמותי מסוים בחלק מחלקי התורה - אך לאחר מכן שומה עליו לתת לבו אל העיקר וללמוד מתוך דביקות. כגון שישית לבו אל הנ"ל, שקולו הבוקע מגרונו הוא קול השי"ת מסיני - שהוא הראשון המגלה זאת בעולם, וכדכתב המגיד ממעזריטש שהיא בחי' "שכינה מדברת מתוך גרונו" - ומחשבות אלה וכאלה (ואפילו מקצתן או חלקן, אחת לזמן מה) משיבות אותו אל עונג הדביקות בהשי"ת.

כדרך שאמרו שבכל לימוד יש ב' דרגות: תורה שבכתב (היינו חלק הדביקות), ותורה שבעל-פה (חלק הפלפול וסערת המוח) - ואחר שזוכה אדם להתחיל בחלק תושבע"פ, שבו מרגיש יותר את עצמו והבנתו, עליו לפעול תנועה בנפשו להרפיית מציאותו; לעלות אל חלק הביטול להשי"ת והדביקות באורו ית' - להיעשות מבוטל כליל באורייתא קוב"ה וישראל חד.

ואז יש בידו האפשרות להשים על לב - שעיקר הלימוד הוא תורת השי"ת, כמאמר הירושלמי (פאה ד) "אפילו כל העולם כולו אינו שוה **לדבר אחד** של תורה". ולמען האמת - אין הבדל אם לומד משנה או חומש, אגדה או מדרש, סוגיא בגמרא או הלכה בשו"ע - כי כל גילוי של תורת השי"ת מביאו "לחבק את המלך" כדברי ה'תניא' הנודעים בפ"ה - **וזה עיקר לימודו**. יוכל אדם להיכנס אל בית כנסת, לפתוח ספר מזדמן ולהתחיל לקרוא בפיו - ובפרט אם גם מבין מעט במוחו (או סתם כך ללכת ברחוב ולמלמל משנה וד"ת) - ובכך עוסק בדרגות גבוהות מאד של דביקות עצומה בהשי"ת. מעלה מפיו את קול השי"ת מסיני ושכינה מידברת מגרונו. אמנם אין זה לימוד מתוך "מסלול", שיש בו "התקדמות" ו"מבחן"; אמנם אינו נעשה כאן מהולל יותר בציון הנחשב בקרב בני"א - אבל מתקרב מאד לבחי' תורה לשמה.

[אגב: יש בתוכניות, הענקת תחושה טובה בשעת התכנון, כאילו הענינים 'מסודרים', מאורגנים כבר ומתוכננים. למרות שבסופו של דבר מתברר שבפועל הכל התנהל בצורה אחרת לחלוטין; הענינים אכן היו מסודרים, אך בכלל לא כפי שהיו 'מתוכננים' בפנקס המתכנן או במוחו. מ"מ, בהיותו 'איש סדר', נהנה ממשענת זמנית של 'כאילו', גם אם אינה נכונה ומציאותית. (לראיה: יוקחו בסוף ה'זמן' פנקסי ה'קבלות' שנרשמו בתחילתו. כמה מהן יצאו לפועל כפי כתיבתן? בכל זאת, בתחילתו של ה'זמן' הבא - נקנים פנקסים חדשים ושוב רושמת העט 'קבלות' המעניקות תחושה טובה לתחילת ה'זמן' הנוכחי.) אכן, דבר זה יפה לצעירים - או לאלה המקובעים על הרגלי תכנית וחשים בלעדיו נעים ונדים ברוח; כפונים אל עתיד לוטה בערפל, כיוצאים מהבית בלי לדעת להיכן.

ברם יש גם אפשרות לראות בהשי"ת משענת עוז, ואין אחרת בלתי, ולפנות אכן אל כל עתיד, בהרגשת בטחון שמונהג בידי השוכן בערפל; להסתגל להסתפק בקיומם של קוי תכנית כלליים - כחוקי עולם הבחירה, הן לא מיירי על אנשי הפקר - אך עיקר הצעדים נעשים ב'זרימה' עם המתוכנן ע"פ הנהגתו ית'. כלומר: גם בשעת התכנית גופא, לדעת שהיא נעשית בכלליות רק כדי לצאת ידי החובה האנושית המתבקשת - אבל בו ברגע ברורה הזכירה כי המציאות תהיה זו שנקבעת בכל רגע ע"י מי שמחיה ומהווה את הבריאה בכל רגע. התרחשות שאירעה שלא כפי התכנית, תיחשב תכנית (עליונה) מדויקת היוצאת לפועל בדיוק רב. העובדה שאינה תואמת את התכנית האנושית, יש בה רק כדי להביא ראייה נוספת - כמה תועלת יש בתכנית כזאת.]

ח

כאמור - הדביקות בהשי"ת, כפי שכל נשמה זכתה לטעום בלילות הגדולים של פסח ושבועות, מצריכה מדה מסוימת של מנוחת נפש. כאשר אדם כלוא ואזוק בענינים אחרים, אין דעתו פנויה. כך כאשר הוגה בתוה"ק ודעתו נתונה אל הספקיו - אין כאן מוח אל העיקר.

לתוספת המחשה והרחבת הענין, נדבר במאמר הבא על שלוש גלויות שיש בחיים - שגלות ה"שאיפות" היא השלישית מתוכן - ונראה עין בעין איך הינן 'שואבות' את האדם מן העיקר: גלות ביד אחרים. גלות ביד עצמו. גלות ביד... רצונות טובים ברוחניות (!).